

Lena Dymek

Użycie konstrukcji liczebnikowych w języku polskim przez rodzimych użytkowników języka rosyjskiego

Prace Językoznawcze 13, 93-102

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Lena Dymek
Olsztyn

Użycie konstrukcji liczebnikowych w języku polskim przez rodzimych użytkowników języka rosyjskiego

Using numeral phrases in Polish by native speakers of Russian

The article presents some problems of native speakers of Russian with using numerals in Polish. The author gives groups of often repeated mistakes of native speakers of Russian in Polish numeral phrases and some examples with types of these mistakes and phrases, containing correct forms of Polish numerals.

Słowa kluczowe: fleksja, składnia, liczebnik, gramatyka kontrastywna
Key words: inflection, syntax, numeral, contrastive grammar

Niniejsze opracowanie powstało na podstawie obserwacji języka, którym posługują się pochodzący z Rosji i Białorusi studenci Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, mieszkający obecnie w Polsce. Pod uwagę brano wyłącznie błędy osób, dla których język polski nie jest językiem ojczystym. Interesujące nas osoby są rodzimymi użytkownikami języka rosyjskiego (dalej nazywani RUJR).

Błędy w użyciu konstrukcji liczebnikowych przez RUJR można podzielić na kilka grup w zależności od tego, co stanowi ich źródło: wartość kategorii rodzaju liczebnika akomodowana przez łączący się z nim rzeczownik, oddziaływania pomiędzy konstrukcją liczebnikowo-rzeczownikową a formą finitywną, składnia zgody lub rządu, składnia liczebników ułamkowych. Poniżej zostały omówione te grupy błędów w polskich konstrukcjach liczebnikowych. Przykładowe zdania są podawane dwa razy: pierwsza wersja zawiera formy błędnie zastosowane przez RUJR bądź sprawiające kłopoty w budowaniu wypowiedzi, co prowadzi do unikania tych konstrukcji albo zastąpienia przez łatwiejsze odpowiedniki (są to zdania odtwarzające gotowe wypowiedzi, ich fragmenty, ważne ze względu

na badany temat), druga wersja zawiera formę będącą przykładem poprawnego użycia tejże konstrukcji liczebnikowej¹.

1. Niepoprawne użycie rodzaju

Mylenie rodzaju jest bardzo rozpowszechnionym błędem w budowaniu konstrukcji liczebnikowych. Rodzaj liczebnika akomodowany przez rzeczownik, z którym liczebnik się łączy, przysparza wiele kłopotów również rodzimym użytkownikom języka polskiego, co się wiąże z tym, iż polski system rodzajowy jest bardzo rozbudowany² – można w nim wyróżnić nawet dziewięć wartości selektywnej kategorii rodzaju rzeczowników.

W związkach form liczebnikowych z rzeczownikowymi i czasownikowymi wartości kategorii fleksyjnych uzależnione są od różnych elementów kontekstu. W tradycyjnym ujęciu gramatycy postulują, że we frazach nominalnych nadrzędny jest rzeczownik. W niniejszej pracy za Z. Salonim, M. Świdzińskim przyjęto stanowisko, że „rodzaj liczebnika jest uzależniony od formy rzeczownikowej, natomiast przypadek liczebnika – od innego elementu konstrukcji zdaniowej, najczęściej od formy czasownikowej”³.

1.1. Frazy nominalne z leksemem *jeden*

Interesują nas konstrukcje z nieodmiennym liczebnikiem *jeden*, w których leksem ten występuje jako ostatni człon ciągu liczebnikowego, np. *dwadzieścia*

¹ Konstrukcje liczebnikowe uwzględnione w niniejszej pracy to konstrukcje złożone z formy liczebnika i formy rzeczownika, inaczej nazywane frazami nominalnymi, zob. Z. Saloni, M. Świdziński 1998, s. 195.

Za liczebniki, zgodnie z klasyfikacją Z. Saloniego, uznano tzw. liczebniki główne oraz traktowane jako formy rodzajowe liczebników głównych tzw. liczebniki zbiorowe, zob. Z. Saloni 1976.

Do liczebników zalicza się tylko takie jednostki, które mogą być traktowane jako elementy słownika, nie zaś wszelkie nazwy liczb naturalnych, np. każdy człon ciągu liczebnikowego należy do innego leksemu liczebnikowego, zob. Z. Saloni 1977.

² W tradycyjnym ujęciu system rodzajowy ogranicza się do wyróżnienia trzech rodzajów, z rozróżnieniem w obrębie rodzaju męskiego trzech podgrup: osobowej, zwierzęcej oraz rzeczowej.

W podziale proponowanym przez Z. Saloniego poszczególne rodzaje mają podgrupy rodzajowe w zależności od ich łączliwości syntaktycznej z formami przymiotników, czasowników i liczebników w różnych przypadkach, np. dwie podgrupy rodzaju nijakiego (w zależności od łączliwości z formami tzw. liczebników zbiorowych – n1, bądź z formami tzw. liczebników głównych – n2), wyodrębnienie klasy rodzajowej *plurale tantum* wraz z trzema podklasami (p1, p2, p3), podgrupy rodzaju męskiego (m1, m2, m3) pokrywają się z odpowiednimi podgrupami w ujęciu tradycyjnym, zob. Z. Saloni, M. Świdziński 1998.

³ Z. Saloni, M. Świdziński: *Własności składniowe form liczebnikowych*. [W:] eadem: *Składnia współczesnego języka polskiego*. Warszawa 1998, s. 199.

*jeden*⁴. Przyjrzyjmy się przykładom fraz nominalnych z rzeczownikami różnych rodzajów:

- (1) **Czterdzieści jeden kot.*
Zamiast: *Czterdzieści jeden kotów.*
- (2) **Dwadzieścia jedna kobieta.*
Zamiast: *Dwadzieścia jeden kobiet.*
- (3) **W kartonie z trzydzieści jedną książką.*
Zamiast: *W kartonie z trzydziestu/trzydziestoma jeden książkami.*
- (4) **Odebrałam osiemdziesiąt jedno połączenie.*
Zamiast: *Odebrałam osiemdziesiąt jeden połączeń.*

W powyższych przykładach RUJR dosłownie tłumaczy konstrukcję z języka rosyjskiego (gdzie ostatni człon ciągu liczebnikowego, typu: *двадцать один/одна/одно*, może występować we wszystkich rodzajach gramatycznych, a jego rodzaj uzależniony jest od rodzaju rzeczownika, w połączeniu z którym występuje), dopasowując wartość gramatycznej kategorii rodzaju leksemu *jeden* do odpowiedniej wartości leksemu rzeczownikowego. Tu *jeden* traci swoje liczebnikowe właściwości, czyli całkowity synkretyzm form niezależnie od przypadku, w którym zostaje użyty, i staje się równokształtnym leksemem, zaliczanym do klasy przymiotników, któremu zostają nadane charakterystyczne dla tej klasy wartości przypadku i rodzaju.

W przykładach 1. i 2. RUJR dopasowuje formy rzeczownika do ostatniego członu konstrukcji liczebnikowej (do liczebnika *jeden*), nadając mu wartość liczby pojedynczej i zachowując formę mianownikową, jak: *jest jeden tysiąc, jeden kot*. Poprawne jest bezpośrednie łączenie formy rzeczownika z pierwszym członem ciągu (dla powyższych zdań – z formami leksemów *dwadzieścia* i *czterdzieści*). W przykładach 3. i 4. rzeczowniki w przypadkach zależnych są niepoprawnie łączone z przymiotnikowym leksemem *jeden*, narzucając mu wartość przypadku i rodzaju. W języku polskim liczebnikowy leksem *jeden* (jako ostatni człon ciągu liczebnikowego) jest całkowicie nieodmienny, nie przyjmuje wartości przypadku ani rodzaju od rzeczownika, do którego się odnosi; zgodność wartości rodzaju i przypadku z rzeczownikiem charakterystyczna jest dla przymiotników. Błędem jest także niedostosowanie formy liczebnika *trzydzieści* (3.) do wymaganego przez przyimek z przypadku (narzędnika). Natomiast, „jeśli ostatnim członem ciągu liczebnikowego jest nieodmienny liczebnik *jeden*, poprzedzające człony ciągu liczebnikowego mają formę fleksyjną odpowiadającą

⁴ W klasyfikacji Z. Saloniego samodzielnie występujący leksem *jeden* ze względu na fleksję jest wliczony do klasy przymiotników, Z. Saloni 1976.

wymogom danej szerzej konstrukcji składniowej (a więc nieodmienność ostatniego członu ciągu jest dla członów poprzedzających nierелеwantna)⁵.

Oto jeszcze kilka przykładów konstrukcji liczebnikowych z rzeczownikami w przypadkach zależnych i liczebnikiem *jeden*:

- (5) **Sklep z tysiącem jeden drobiazgami.*
Zamiast: *Sklep z tysiącem jeden drobiazgow.*
- (6) **Z dwadzieścia jednym tysiącem.*
Zamiast: *Z dwudziestu/dwudziestoma jeden tysiącami.*
- (7) **Brak mi tysiąc jednego złotego.*
Zamiast: *Brak mi tysiąca jeden złotych.*

Zachodzi tu upodobnienie polskich konstrukcji liczebnikowych do ich odpowiedników rosyjskich, w których pierwszy człon złożenia liczebnikowego nie jest decydujący w połączeniu z rzeczownikami, natomiast drugi (czyli leksem *jeden*) łączy się z rzeczownikiem na zasadzie związku zgody, a więc przyjmuje wartość rodzaju i przypadku od rzeczownika, do którego się odnosi (tak jak w połączeniach przymiotników z rzeczownikami). W wypowiedzeniach odtworzonych leksem *jeden* został użyty przymiotnikowo, a leksem rzeczownikowy staje się członem nadrzędnym frazy nominalnej. W wersji poprawnej natomiast liczebnikowy leksem *jeden* nie wpływa na kształt związku z wyrazem określanym, któremu inny człon ciągu liczebnikowego narzuca wartość przypadku i liczby, wszelkie kategorie fleksyjne narzucane przez kontekst zewnętrzny oddziałują na leksemy liczebnikowe, te z kolei, łącząc się z rzeczownikiem wymagają od niego formy dopełniacza⁶.

Podsumowując, podkreślę, iż w języku polskim niemianownikową postać rzeczownika w konstrukcjach typu *dwadzieścia jeden*, gdzie leksem *jeden* występuje na ostatnim miejscu, determinuje pierwszy (ściślej: przedostatni) człon ciągu liczebnikowego (np. *dwadzieścia* w ciągu *dwadzieścia jeden*). Także „grupa liczebnikowa wymaga od rzeczownika zawsze form liczby mnogiej, nawet wówczas gdy ostatnim członem grupy liczebnikowej jest *jeden*”⁷, poprawna jest więc forma *dwadzieścia jeden stołów* (nie **dwadzieścia jeden stół* jak w języku rosyjskim, gdzie obok liczebników zestawionych kończących się na *jeden* rzeczownik stoi w liczbie pojedynczej – *двадцать один стол*).

Różnice w składni konstrukcji liczebnikowo-rzeczownikowych ujawniają się też w połączeniach z formami finitywnymi. W języku rosyjskim (w odróżnie-

⁵ R. Laskowski: *Liczebnik*. [W:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*. T. 1. Red. R. Grzegorzycykowa, R. Laskowski, H. Wróbel. Warszawa 1984, s. 293.

⁶ Zob. np. H. Satkiewicz: *Liczebnik jeden – niesformy element polskiej składni*. „Poradnik Językowy” 1997, z. 5, s. 79–80.

⁷ W. Gruszczyński, Z. Saloni: *Składnia grup liczebnikowych we współczesnym języku polskim*. [W:] *Studia gramatyczne II*. Wrocław 1978, s. 29.

niu od polskiego) czasownik w roli orzeczenia obok konstrukcji liczebnikowo-rzeczownikowej z ciągiem liczebników, którego ostatnim członem jest *jeden*, zazwyczaj używany jest w formie liczby pojedynczej.

1.2. Konstrukcje liczebnikowe z rzeczownikami rodzaju męskiego

W języku polskim tworzenie konstrukcji liczebnikowych z rzeczownikami rodzaju męskiego jest bardziej skomplikowane niż w rosyjskim, w którym rzeczowniki poszczególnych podrodzajów rodzaju męskiego (osobowego, zwierzęcego albo rzeczowego) często w tym samym przypadku mają takie same formy (np. formy leksemu *два* w konstrukcjach *два человека*, *два kota*, *два стола*). W języku polskim błędy najczęściej pojawiają się wtedy, gdy liczebnik łączymy z rzadziej używanymi rzeczownikami męskoosobowymi, np.:

(8) **Dwa chuligana*.

Zamiast: *Dwaj chuligani/Dwóch chuliganów*.

(9) **Trzy Finlandczyka/Fina*.

Zamiast: *Trzej Finlandczycy/Finowie* bądź *Trzech Finlandczyków/Finów*.

Końcówka *-a* rzeczowników w powyższych przykładach zostaje przeniesiona z języka rosyjskiego, a więc rzeczowniki męskoosobowe połączono tu z formą tzw. liczebnika głównego bez uwzględnienia cech charakterystycznych dla rzeczowników męskoosobowych.

Dla rosyjskich odpowiedników liczebników *dwa*, *trzy*, *cztery*, *oba*, *obydwa* obowiązują specjalne konstrukcje, które sprawiają duży kłopot zarówno cudzoziemcom mówiącym po rosyjsku, jak i gramatykom opisującym język rosyjski. W związku syntaktycznym liczebnika i rzeczownika akomodacja morfologiczna pod względem kategorii liczby ma charakter wtórny. Ta wtórność nie jest jednak oczywista w języku rosyjskim, gdzie istnieją konstrukcje typu *dwa/tri czelowe-ka*, w których formy rzeczownika mają „kształt” dopełniacza liczby pojedynczej⁸. Formy mianownikowe liczebników wiążą się ze specjalną formą rzeczowników, zwaną formą policzalną⁹ (homonimiczną z dopełniaczem liczby pojedynczej). Do wykołajeń dochodzi tu szczególnie w rodzaju męskim, w którym forma ta jest różna, także w postaci pisanej (a nie tylko mówionej), od mianownika liczby mnogiej. Wszystkie rosyjskie rzeczowniki rodzaju męskiego łączą się z taką samą formą tzw. liczebnika głównego, a więc poprawne są

⁸ P. Wojdak: *O liczebnikach jedyńkowych*. „Język Polski” 2001, LXXXI, z. 1–2, s. 85.

⁹ W ten sposób oddają rosyjski termin *счётная форма*, zob. А. А. Зализняк: *Русское именное словоизменение*. Moskwa 2002, s. 46–48.

zarówno formy *два хулигана, три финляндца*, jak i formy *два крота* oraz *три стола* (a nie *dwa huligany, tri krotly*).

1.3. Problem tzw. liczebników zbiorowych

W języku rosyjskim grupa tzw. liczebników zbiorowych jest wyraźnie mniejsza niż w języku polskim. Ograniczają się one wyłącznie do form: *двое, трое, четверо, пятеро, шестеро, семеро, восьмеро, девятеро, десятеро*. W języku polskim ten zbiór jest bardziej rozbudowany, składnia jego członów wymaga obszernej wiedzy, która jednak nie zawsze jest wystarczająco doprecyzowana. Brak zgody co do interpretacji tzw. liczebników zbiorowych skutkuje tym, że zgodnie z postulatami gramatyków interpretuje się je w dwojaki sposób: albo jako leksemy odrębne w stosunku do liczebników głównych, niescharakteryzowane pod względem rodzaju, albo jako formy fleksyjne odpowiednich liczebników głównych. W niniejszej pracy (za SGJP¹⁰) są one traktowane jako formy rodzajowe odpowiednich liczebników głównych występujące tylko w kontekście niektórych rzeczowników, uzupełniając paradygmat liczebnikowy¹¹. Zakres ich występowania we współczesnym języku polskim jest silnie ograniczony, pojawia się tendencja do zaniku tej grupy leksemów. Coraz częściej obserwujemy zastępowanie ich poprzez rzeczowniki (np. *dwójka dzieci* – zamiast *dwoje dzieci*) lub przez liczebniki główne.

Przyjrzyjmy się przykładom spotykanym również wśród rodzimych użytkowników języka polskiego:

(10) **Dwadzieścia dzieci, z czego cztery dzieci nie ma ojców.*

Zamiast: *Dwadzieścioro dzieci, z czego czworo dzieci nie ma ojców.*

Rzeczownik *dziecko* jest podstawowym przykładem nazwy istoty młodej (podrodzaju n1), z którym kojarzy się użycie tzw. liczebników zbiorowych. Błąd mogło spowodować unikanie skomplikowanej formy zbiorowej oznaczającej wysoką liczbę, co poskutkowało upodobnieniem formy liczebnika *cztery* w drugiej części zdania złożonego do wcześniej użytej formy *dwadzieścia*.

¹⁰ Skrót SGJP oznacza *Słownik gramatyczny języka polskiego*, zob. Z. Saloni, W. Gruszczyński, M. Woliński, R. Wołosz 2007.

¹¹ Formy typu *dwaj – dwa – dwoje* są semantycznie (w swym znaczeniu podstawowym) identyczne, wyrażają tę samą treść. Tzw. liczebniki zbiorowe występują tylko w kontekście niektórych rzeczowników, uzupełniając paradygmat liczebnikowy o wartości n1 (rzeczowniki rodzaju nijakiego, łączące się z liczebnikami zbiorowymi), p1 (męskoosobowe rzeczowniki *plurale tantum*), p2 (niemęskoosobowe rzeczowniki *plurale tantum* łączące się z liczebnikami zbiorowymi). Przemawia to za włączeniem ich do odpowiednich leksemów tzw. liczebników głównych, zob. Z. Saloni 2009.

Przykłady pominięcia form typu *pięcioro* dotyczą wszystkich grup rodzajowych rzeczowników, charakteryzujących się łączliwością z tego typu formami liczebników, zarówno rzeczowników podrodzaju n1, jak i rzeczowników męskoosobowych podrodzaju m1 (oznaczających zbiór osób zróżnicowanych pod względem płci), a także rzeczowników *pluralia tantum* (podrodzajów p1 i p2).

- (11) **Musisz przejść przez kilka drzwi.*

Zamiast: *Musisz przejść przez kilkoro drzwi.*

W przypadku rzeczowników *plurale tantum* typu *drzwi* zastosowanie formy tzw. liczebnika zbiorowego w konstrukcjach z liczbami niższego rzędu, np.: *dwoje, troje, czworo, oboje drzwi* przychodzi RUJR łatwiej. Przy połączeniach z liczebnikami od *pięciu* wzwyż – najczęściej stosują tzw. liczebniki główne, np.: *kilka, pięć, sześć, siedem* i więcej *drzwi*.

Problemove są konstrukcje liczebników z męskoosobowymi rzeczownikami *plurale tantum* podklasy p1 zakończonymi na *-stwo*. Brak rzeczowników typu *wujostwo, generalostwo* w języku rosyjskim dla oznaczenia par małżeńskich skutkuje tym, że najczęściej semantycznie odbierane są przez RUJR jako zbiory istot/zjawisk rodzaju nijakiego. W konsekwencji powstają następujące konstrukcje:

- (12) **Byłem u dwóch wujostw.*

Zamiast: *Byłem u dwojga wujostwa.*

- (13) **Odwiedziłam dwóch wujostw/dwa wujostwa.*

Zamiast: *Odwiedziłam dwoje wujostwa.*

Tego typu błędy powstają za sprawą upodobnienia łączliwości do rzeczowników zakończonych na *-stwo*, mających liczbę pojedynczą, nienazywających par małżeńskich (np. *ubóstwo, gospodarstwo*), natomiast rzeczowniki podrodzaju p1 łączą się z formami liczebnikowymi typu *pięcioro*¹².

Problematyczna jest dla RUJR również składnia tego typu rzeczowników z określającymi je przymiotnikami, a także z formami finitywnymi. Zawsze należy użyć liczby mnogiej przymiotnika i czasownika, kiedy używamy wyrazów *państwo* (w znaczeniu ‘pan i pani’), *wujostwo, stryjostwo, generalostwo, hrabiostwo, dyrektorostwo* itp., np. *oczekiwani państwo Nowakowie przyjechali; odwiedzili nas kochani wujostwo; powitaliśmy szanownych hrabiostwa.*

¹² Rzeczowniki podrodzaju p1 typu *rodzice* czy *państwo* odznaczają się dwojaką policzalnością. Ich jednostkowym desygnatem podlegającym naliczaniu jest albo para powiązanych ze sobą niejednorodnych obiektów, a konkretnie osób (jedni rodzice: ojciec i matka; jedni państwo: pan i pani), albo – przy orzekaniu mnogości – tylko jedna osoba pary (*rodzice* – zbiór ojców i matek, *państwo* – zbiór panów i pań). Taka dwojaka policzalność prowadzi do neutralizacji znaczeniowej wyrażen *jedni rodzice* i *dwoje rodziców* oraz *jedni państwo* i *dwoje państwa*, a także do dwuznacz-

2. Związki zgody i rządu we frazach nominalnych

Typową cechą składni polskich liczebników głównych jest związek zgody z rzeczownikiem w przypadkach innych niż mianownik i biernik (*sześciu osobom, z trzema koleżankami, po pięciu dniach*); natomiast w mianowniku i bierniku liczebnik wymaga użycia formy dopełniacza rzeczownika. W języku rosyjskim składnia liczebników głównych jest bardzo podobna: mianownik i biernik liczebników również determinują biernik rzeczownika, z którym się łączą, a inne przypadki liczebników łączą się z rzeczownikiem składnią zgody. Powodem występowania błędów w takich konstrukcjach liczebnikowo-rzeczownikowych jest tendencja do ujednoczenia sposobu łączenia tzw. liczebników głównych z rzeczownikami związkiem rządu, tak jak ma to miejsce w mianowniku i bierniku (np. **nie udało się zabezpieczyć jej komputera przed dwudziestoma pięcioma wirusów*).

Składnia polskich liczebników typu *pięcioro* różni się od składni tzw. liczebników głównych. Związkiem zgody łączą się z rzeczownikami w celowniku oraz miejscowniku (np. *przyglądam się dwojgu niemowląt, opowiadam o dwojgu niemowlętach*), natomiast w innych przypadkach związkiem rządu (np. *widzę dwoje niemowląt, z dwojgiem niemowląt*). W rosyjskich konstrukcjach liczebnikowo-rzeczownikowych użycie tzw. liczebników zbiorowych może być ograniczone do określonych przypadków w zależności od żywotności rzeczownika (z rzeczownikami nieżywotnymi liczebniki typu *pięcioro* występują wyłącznie w bierniku i mianowniku). Dlatego też RUJR w języku polskim często pomijają takie formy także w połączeniach z rzeczownikami żywotnymi, zastępując je łatwiejszymi – liczebnikami głównymi albo rzeczownikami (np. zamiast *z trójgiem dzieci* mówią **z trójką dzieci* albo **z trzema dziećmi*).

Łączliwość nieodmiennych liczebników ułamkowych typu *pół, ćwierć* z rzeczownikami określanymi podobnie zależna jest od przypadków. W mianowniku i bierniku łączy się je związkiem rządu, liczebnik determinuje dopełniaczową formę rzeczownika; to raczej nie sprawia problemów. Istnieje natomiast zwyczaj nadawania rzeczownikowi formy dyktowanej rządem czasownika lub przyimka, tak jakby niezależnie od liczebnika: *pół roku, ale przed pół rokiem jak przed rokiem*. Wątpliwa jest więc poprawność połączenia: *po pół godzinie*, mniej rażą-

ności wyrażen typu *czworo rodziców*: 1) ‘dwie pary’, 2) ‘cztery osoby będące rodzicami’, zob. P. Wojdak 2001, s. 87–88.

Podobnie wyglądały wcześniejsze twierdzenia Z. Saloniego. Jednak zdanie ułożone przez Roberta Rothsteina (polonistę amerykańskiego) po lekturze referatu przygotowanego na konferencję w Montrealu pokazało, że nie zawsze jest to prawda. Skonstruował on następujący przykład: *Znałem wszystkich czworo moich dziadków*. To zdanie brzmi po polsku całkowicie poprawnie. W stosunku do dotychczasowych założeń Z. Saloniego jest to nowość, bo odnosi się nie do pary i daje się liczyć, ale jednak pozostaje *plurale tantum*, bo gdyby ten rzeczownik miał *singularis*, to babcia byłaby dziadkiem.

ca wydaje się *po pół godziny*. Brak jednolitej reguły co do poprawności podobnych konstrukcji. Autorka prowadzi obecnie badania nad łączliwością tego typu liczebników z rzeczownikami w przypadkach zależnych.

Podsumowanie

Zarówno fleksja, jak i składnia liczebników polskich sprawiają sporo kłopotów nie tylko osobom rosyjskojęzycznym, ale także powodują powstawanie problemów u rodzimych użytkowników języka polskiego. Często sama znajomość reguł budowania konstrukcji rzeczownikowo-liczebnikowych nie wystarcza, bardzo ważne jest również wyczucie językowe. W języku rosyjskim system tworzenia fraz nominalnych z liczebnikami jest również bardzo skomplikowany. W niektórych momentach rozwiązania przyjęte dla liczebników w gramatykach obu języków pokrywają się, w pozostałych natomiast różnice te są olbrzymie i stwarzają dużo problemów. Są one powodem powstawania wielu błędnych konstrukcji. Często znajdują się też takie jednostki leksykalne lub takie sytuacje ich zastosowania, których nie da się dopasować do konkretnej reguły.

Literatura

- Gruszczyński W., Saloni Z. (1978): *Składnia grup liczebnikowych we współczesnym języku polskim*. [W:] *Studia gramatyczne* II. Wrocław, s. 17–42.
- Laskowski R. (1998): *Liczebnik*. [W:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego: Morfologia*. T. 1. Red. R. Grzegorzycykowa, R. Laskowski, H. Wróbel. Warszawa, s. 283–293.
- Saloni Z. (1976): *Klasyfikacja gramatyczna leksemów polskich*, „*Język Polski*”, LIV, z. 1, s. 3–13, z. 2, s. 93–101.
- Saloni Z. (1977): *Kategorie gramatyczne liczebników we współczesnym języku polskim*. [W:] *Studia Gramatyczne* I. Wrocław, s. 145–173.
- Saloni Z. (2009): *So-called Collective Numerals in Polish (In Comparison with Russian)*. Proceedings of the 4th International Conference on Meaning-Text Theory (MTT '09), June 16 to 18, 2009, at the Université de Montréal. Ed. by D. Beck, K. Gerdes, J. Milićević and A. Polguère (publikacja elektroniczna dostępna także pod adresem: <<http://www.meaning-text.net>>).
- Saloni Z., Gruszczyński W., Woliński M., Wołosz R. (2007): *Słownik gramatyczny języka polskiego* [SGJP]. Warszawa [plyta CD + broszura].
- Saloni Z., Świdziński M. (1998): *Własności składniowe form liczebnikowych*. [W:] eadem: *Składnia współczesnego języka polskiego*. Warszawa, s. 195–209.
- Satkiewicz H. (1997): *Liczebnik jeden – niesforny element polskiej składni*. „*Poradnik Językowy*”, z. 5, s. 79–80.
- Wojdak P. (2001): *O liczebnikach jedynkowych*. „*Język Polski*”, LXXXI, z. 1–2, s. 82–91.
- Zalizniak A. A. (2003): Зализняк А. А.: *Грамматический словарь русского языка: словоизменение*. Wyd. IV. Moskwa.
- Zalizniak A. A. (2002): Зализняк А. А.: *Русское именное словоизменение*. Moskwa.

Резюме

В настоящей статье представлен словоизменительный и синтаксический анализ польских конструкций с именами числительными. Главным образом внимание обращается на те конструкции, в употреблении которых проживающие в Польше россияне и белорусы, родным языком которых является русский, совершают ошибки или избегают их употребления в связи с возникающими в процессе их образования проблемами. Наиболее распространенными источниками ошибок являются различные виды синтаксической связи (согласование, подчинение и примыкание), с помощью которых осуществляется соединение главенствующего и зависимого слов в словосочетание; род числительного, зависящий от имени существительного, с которым соединяется, взаимное влияние конструкции с числительным и глагольных форм, синтаксис дробных числительных.